

UČENJE IZ PODATKOVNIH TOKOV

Aljaž Osojnik

aljaz.osojnik@ijs.si

Odsek za tehnologije znanja,

Inštitut Jožef Štefan

POVZETEK

- Kaj je podatkovni tok?
- Lastnosti podatkovnih tokov & omejitve pri učenju
- Ilustrativen primer
- Formalizacija metod za učenje na podatkovnih tokovih
- Računanje statistik
- Vrednotenje na podatkovnih tokovih
- Vrste sprememb
- Učenje dreves na podatkovnih tokovih in FIMT-DD

KAJ JE PODATKOVNI TOK?

Podatkovni tok (an. *data stream*) je podatkovni vir, kjer vsi podatki niso na voljo od začetka, ampak postanejo na voljo sčasoma, običajno po en primer na enkrat.

PODATKOVNI TOK

		Opisni prostor		Ciljni prostor	
...		
Primer n+5	1	TRUE	0.49	0.69	0.45
Primer n	1	TRUE	0.49	0.69	0.45
Primer n+1	4	FALSE	0.08	0.07	0.12
Primer n+2	6	FALSE	0.08	0.07	1.54
Primer n+3	8	TRUE	0.00	1.00	3.12
...		

LASTNOSTI PODATKOVNIH TOKOV

- Podatki prihajajo z visoko frekvenco
- Odziv na podatke je pričakovan v kratkem času
(an. *real-time*)
- Podatkov je lahko poljubno veliko
- Postopek, ki ustvarja podatke, se lahko spremeni

Učenje iz podatkovnih tokov pogosto uvrščamo med “Big Data” probleme

OMEJITVE UČENJA IZ PODATKOVNIH TOKOV

- Ker je podatkov veliko, vseh ne moremo shraniti – praviloma vsak podatkovni primer obravnavamo enkrat (*an. one-pass*) nato pa ga zavrstimo ali arhiviramo
- Pri učenju iz podatkovnih tokov nimamo nadzora nad vrstnim redom prihoda primerov
- Zaradi visokih hitrosti prihoda primerov se želimo učiti hitro

OMEJITVE UČENJA IZ PODATKOVNIH TOKOV (2)

- Na podatkovnih tokovih se pogosto učimo na napravah z malo spomina, zato želimo nizko porabo spomina
- Podatki se lahko spremenijo (*an. concept drift*), za to moramo spremembe zaznati ter se nanje prilagoditi

OMEJITVE UČENJA IZ PODATKOVNIH TOKOV (POVZETEK)

- Vsak primer obravnavamo le enkrat
- Nimamo nadzora nad vrstnim redom primerov
- Učenje mora potekati hitro
- Učenje mora porabiti čim manj spomina
- Spremembe v podatkih moramo zaznati in se nanje prilagoditi

ILUSTRATIVEN PRIMER

- Imamo podatkovni tok, katerega primeri so prodajni artikli
- Na voljo imamo le par KB spomina
- Primerov je toliko, da jih ne moremo shraniti v spomin (npr. nekaj TB)
- Zanima nas najpogostejših k artiklov

PRIMER: POGOSTI ARTIKLI

- Brez dodatnih predpostavk bomo težko shajali
- Predpostavimo: pogostost artiklov je neenakomerna
 - Nekaj artiklov je izjemno pogostih
 - Preostali artikli so zelo redki

PRIMER: POGOSTI ARTIKLI – PRISTOP

- Vzdrževali bomo m ($m > k$) števcev
 - Toliko kot jih lahko shranimo v spomin
 - Vsakemu števcu lahko tudi pripišemo enega izmed artiklov
- Na začetku imajo vsi števci vrednost 0 in nimajo pripisanih artiklov

Števci:	Števci 1 pripisano	primer 2
1 2 11	2 7 1	3 5 1
7 pisanter	4 4 1	5 3 1

primeri:

2 7 5 4 3 5 20 11 2 | 1 1 1

no naredimo do takoj vidimo da 1 ni pripisana nobenemu števnu

Ideja: odložimo pri vseh 7 pisanter

Doljimo:

1² 2⁷ 3⁵ 4⁴ 5³ 6^w 7¹¹
|

gremo na naskelos ①, viduo da to bera ī majo 0 pojantos in pypisemus enuu

1² 2¹ 3⁵ 4⁴ 5³ 6^w 7¹¹
| |

gremo nacprij

(le smo pri do 13 nistencu za 13 pasmo vtel
tm k nillio pojanta
ja namens 3 pypisw 13

1² 2¹ 3⁵ 4⁴ 5¹³ 6^w 7⁸ 5^{ki.}
|| |(1) (B) || (O) | |

PRIMER: POGOSTI ARTIKLI – PRISTOP (2)

- Ko dobimo nov primer (artikel):
 - Če temu artiklu pripada eden izmed števcev, ga povečamo za 1
 - Sicer: če obstaja števec, ki ima vrednost 0, to vrednost ponastavimo na 1 in števcu pripišemo nov artikel
 - Sicer: (vsi števci so zasedeni) vse števce zmanjšamo za 1
- Deluje kadar:
 - $m > k$
 - $m \ll N$, kjer je N število različnih artiklov

PRIMER: POGOSTI ARTIKLI – ZAKLJUČKI

- Definirali smo **Misra-Gries povzetek** [Misra & Gries, 1982]
- Model lahko v vsakem trenutku uporabimo za izračun k najpogostejših artiklov
- Model se spreminja
- Model ni popolnoma natančen, računa približke

OBIČAJNO UČENJE

- Pri običajnem učenju se metode učijo iz (končnih) podatkovnih naborov
- Vsaka metoda se nauči modelov določene oblike
 - Primer: CART/ID₃ naučita odločitvena drevesa
- Metoda torej “sprejme” podatkovni nabor in “vrne” model

OBIČAJNO UČENJE (FORMALNO)

- Naj bo \mathbb{D} prostor podatkovnih naborov
- Naj bo \mathbb{H}_M prostor hipotez metode M
 - Primer: hipoteze CART/ID₃ so odločitvena drevesa
 - \mathbb{H}_{CART} je torej množica vseh odločitvenih dreves
- Metoda M je tedaj preslikava

$$M : \mathbb{D} \rightarrow \mathbb{H}_M$$

SPROTNO UČENJE (FORMALNO)

- Pri sprotnjem učenju to ni dovolj, saj je (vmesnih) modelov več
 - Ko pride nov primer, se model spremeni
- Formalno metodo za sprotno učenje M podamo kot par (h_0, u) , kjer:
 - h_0 je **začetna hipoteza** (model)
 - $u : \mathbb{H}_M \times X \rightarrow \mathbb{H}_M$ ali $u : \mathbb{H}_M \times \mathbb{B}(X) \rightarrow \mathbb{H}_M$ je **posodobitveni operator**
- X je prostor primerov, $\mathbb{B}(X)$ je prostor “vreč” primerov (množic s ponovitvami)

ZAČETNA HIPOTEZA h_0

- Začetna hipoteza $h_0 \in H_M$ je “nenaučen” model
- **Misra-Gries:** začetna hipoteza – m števcev z vrednostmi 0 in brez pripisanih artiklov
- Pri odločitvenih drevesih je začetna hipoteza praviloma prazen list
- Pri nevronskih mrežah je začetna hipoteza naključno inicializirana mreža

POSODOBITVENI OPERATOR u

- Posodobitveni operator sprejme trenutni model in nov(e) primer(e) in vrne nov model
- Posodobitveni operator lahko sprejme:
 - **En primer** (model se posodobi z vsakim prihajajočim primerom – an. instance-incremental)
 - **Več primerov** (model se posodobi, ko se nabere več primerov – an. batch-incremental)
- Model po enem primeru: $h_1 = u(h_0, x_1)$, po dveh: $h_2 = u(h_1, x_2)$, itd.
- **Misra-Gries:** posodobitveni operator popravlja števce

POSODABLJANJE MODELA S PRIMEROM

- V zelo grobem posodobitveni operator deluje na dva načina:
 - **Inkrementalno:** primer ali vrednosti njihovih atributov se shranijo
 - **Dekrementalno:** primer ali vrednosti so izbrisane, “pozabljanje”
- Pri Misra-Gries: kadar števcem prištevamo vrednosti se učimo inkrementalno, kadar odštevamo pozabljammo

NAČINI POSODOBITEV MODELOV Z NOVIMI PRIMERI

- Nove primere lahko metoda uporabi na več načinov
- Nevronske mreže lahko vsak primer direktno uporabijo za posodobitev uteži s pomočjo vzvratnega razširjanja napake (an. *backpropagation*)
- Drevesa čakajo, da se nabere podpore za delitev lista
- Modelna drevesa primere uporabljajo na oba načina:
 - za delitev listov čakajo na statistične dokaze
 - modeli v listih se posodabljajo z vsakim primerom

PRIBLIŽNO UČENJE

- **ε -približno učenje:** izračunane vrednosti so znotraj ε -okolice prave vrednosti

$$1 - \varepsilon < \frac{\text{izračunana}}{\text{prava}} < 1 + \varepsilon$$

- **(ε, δ) -približno učenje:** izračunane vrednosti so z verjetnostjo $1 - \delta$ v ε -okolici prave vrednosti

$$\Pr(|\text{prava} - \text{izračunana}| \geq \varepsilon) < \delta$$

Takem učenju pravimo tudi verjetno približno pravilno učenje (*an. probably approximately correct*)

RAČUNANJE STATISTIK NA PODATKOVNIH TOKOVIH

RAČUNANJE STATISTIK

- Običajno učenje: za računanje statistik so na voljo vsi primeri
- Primer: za računanje povprečja si ogledamo vrednosti vseh primerov, jih seštejemo in delimo s številom primerov
- Ko se učimo iz podatkovne tokove, vseh primerov nimamo na voljo hkrati
- Kako računamo statistike koračno?

KORAČNO RAČUNANJE POVPREČJA

- Denimo, da poznamo povprečje do n -tega primera $\bar{x}(n)$
- Prispe nov primer $x(n + 1)$
- Kako posodobimo povprečje z novim primerom?
 1. možnost:

$$\bar{x}(n + 1) = \frac{\bar{x}(n) * n + x(n + 1)}{n + 1}$$

2. možnost:

$$\bar{x}(n) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x(n) = \frac{\Sigma_x(n)}{n}$$

Hranimo $\Sigma_x(n)$ in ga posodobimo z vsakim novim primerom.

$$\bar{x}(n + 1) = \frac{\Sigma_x(n + 1)}{n + 1}$$

KORAČNO RAČUNANJE VARIANCE

Kot prej, poznamo varianco $Var_x(n)$ in $x(n+1)$, kako izračunamo $Var_x(n+1)$?

$$\begin{aligned} Var_x(n) &= \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x(i) - \bar{x}(n))^2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \left(x(i) - \frac{\Sigma_x(n)}{n} \right)^2 = \\ &= \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n \left(x(i)^2 - 2x(i) \frac{\Sigma_x(n)}{n} + \left(\frac{\Sigma_x(n)}{n} \right)^2 \right) = \\ &= \frac{1}{n} \left(\Sigma_{x^2}(n) - \frac{1}{n} 2\Sigma_x(n)^2 + \frac{1}{n^2} \sum_{i=1}^n \Sigma_x(n)^2 \right) \\ &= \frac{1}{n} \left(\Sigma_{x^2}(n) - \frac{\Sigma_x(n)^2}{n} \right) \end{aligned}$$

Hranimo in posodabljammo $\Sigma_x(n)$ in $\Sigma_{x^2}(n)$.

$$\bar{X}(n) = \frac{\sum_{x(n)}}{n}$$

$$\text{Var}(n) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x(i) - \bar{x}(n))^2 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n (x(i)^2 - 2x(i)\bar{x}(n) + \bar{x}(n)) =$$

$$= \frac{1}{n} \left(\sum_{x^2(n)} - 2 \frac{\sum_{x(n)}}{n} \sum_{x(n)} + n \cdot \left(\frac{\sum_{x(n)}}{n} \right)^2 \right)$$

\sum vrednosti
 \sum kvadratov

$$= \frac{1}{n} \left(\sum_{x^2(n)} - \frac{(\sum_{x(n)})^2}{n} \right)$$

KORAČNO RAČUNANJE STATISTIK

- **Povprečje** – hranimo $\Sigma_x(n)$:

$$\bar{x}(n) = \frac{\Sigma_x(n)}{n}$$

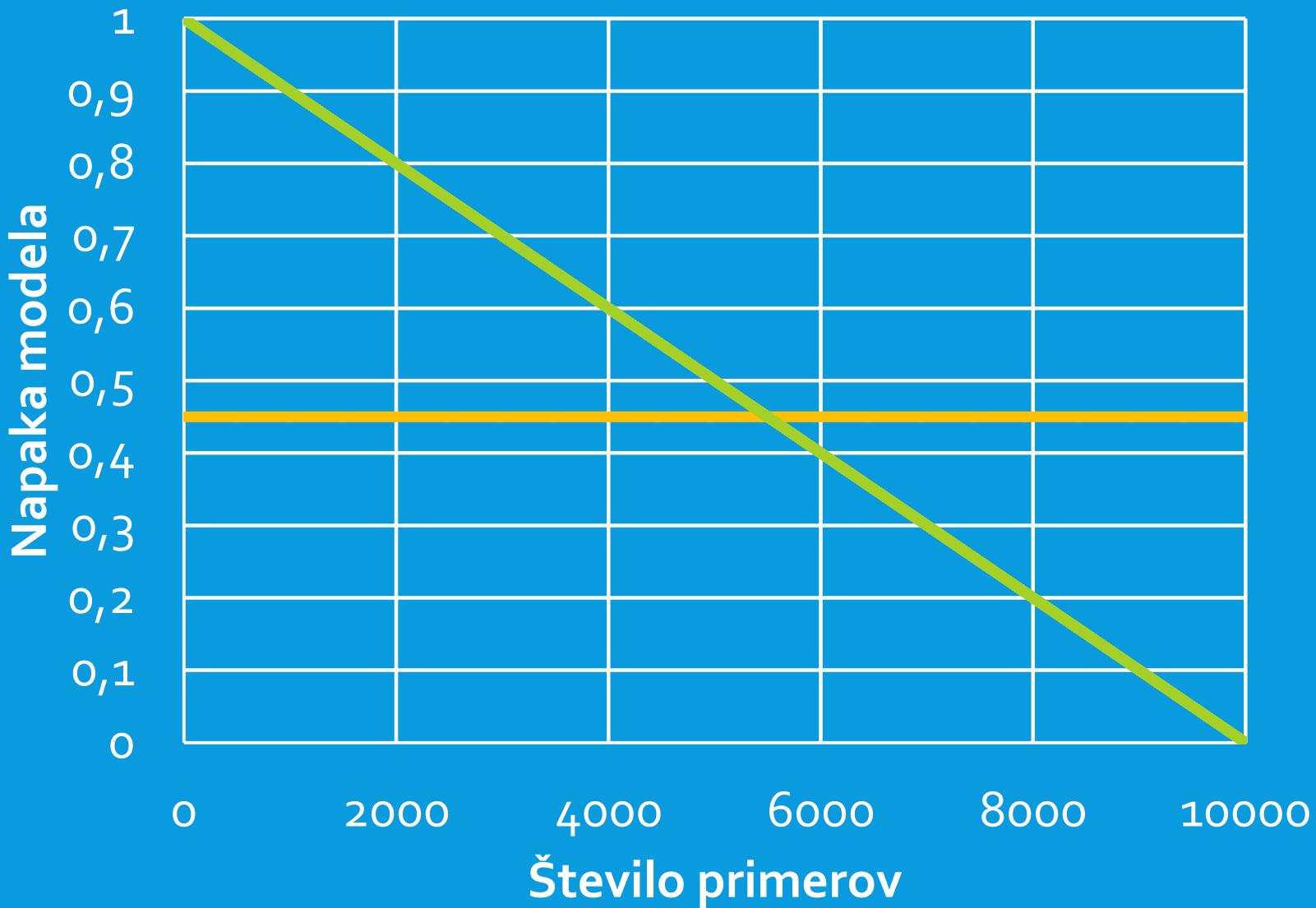
- **Varianca** – hranimo še $\Sigma_{x^2}(n)$:

$$Var_x(n) = \frac{1}{n} \left(\Sigma_{x^2}(n) - \frac{\Sigma_x(n)^2}{n} \right)$$

- **Koreacijski koeficient** – hranimo $\Sigma_x(n), \Sigma_{x^2}(n), \Sigma_y(n), \Sigma_{y^2}(n), \Sigma_{xy}(n)$:

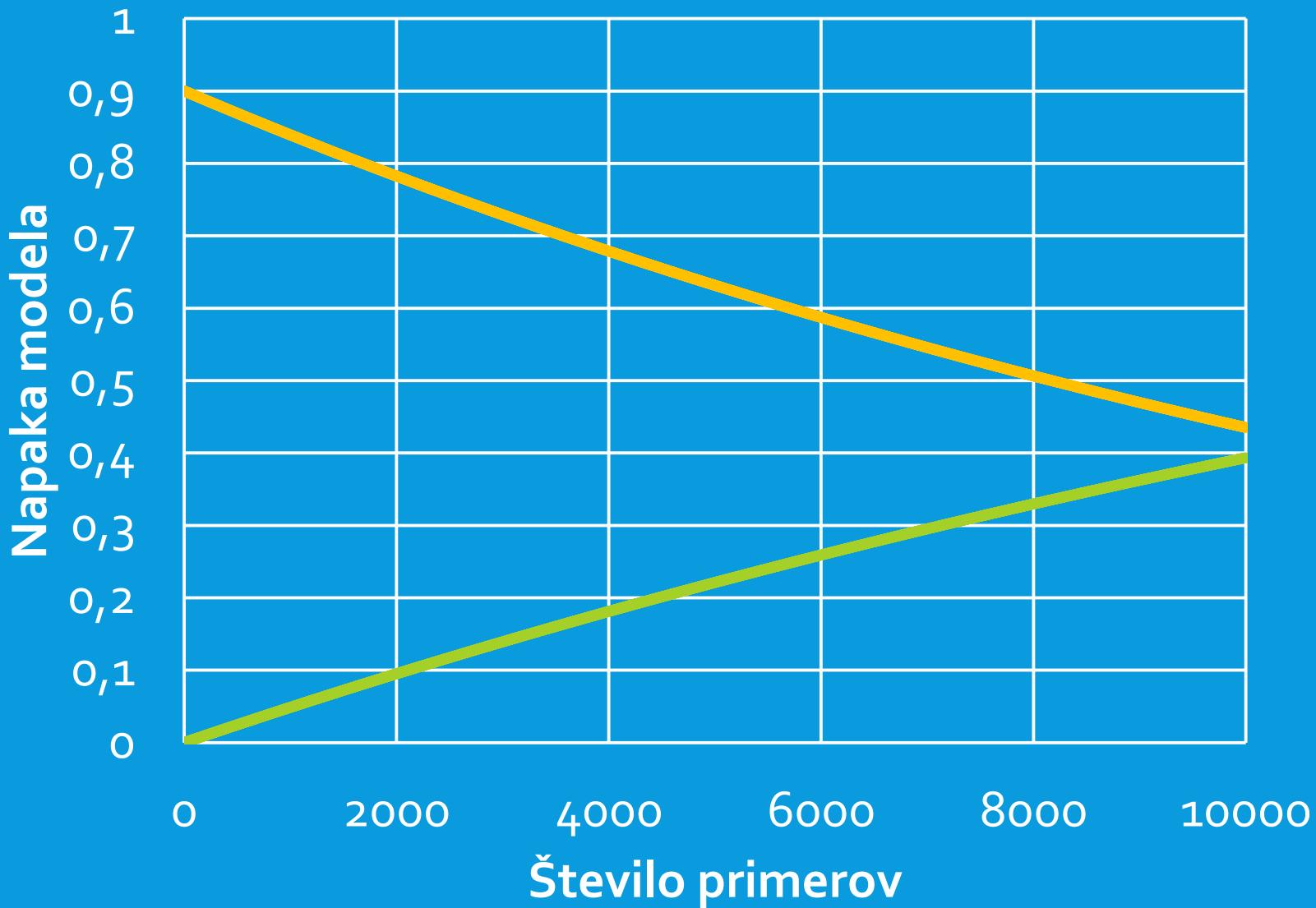
$$Corr_{x,y}(n) = \frac{\Sigma_{xy}(n) - \frac{1}{n} \Sigma_x(n) \Sigma_y(n)}{n \Sigma_{x^2}(n)^{\frac{1}{2}} \Sigma_{y^2}(n)^{\frac{1}{2}}}$$

VREDNOTENJE MODELOV NA PODATKOVNIH TOKOVIH

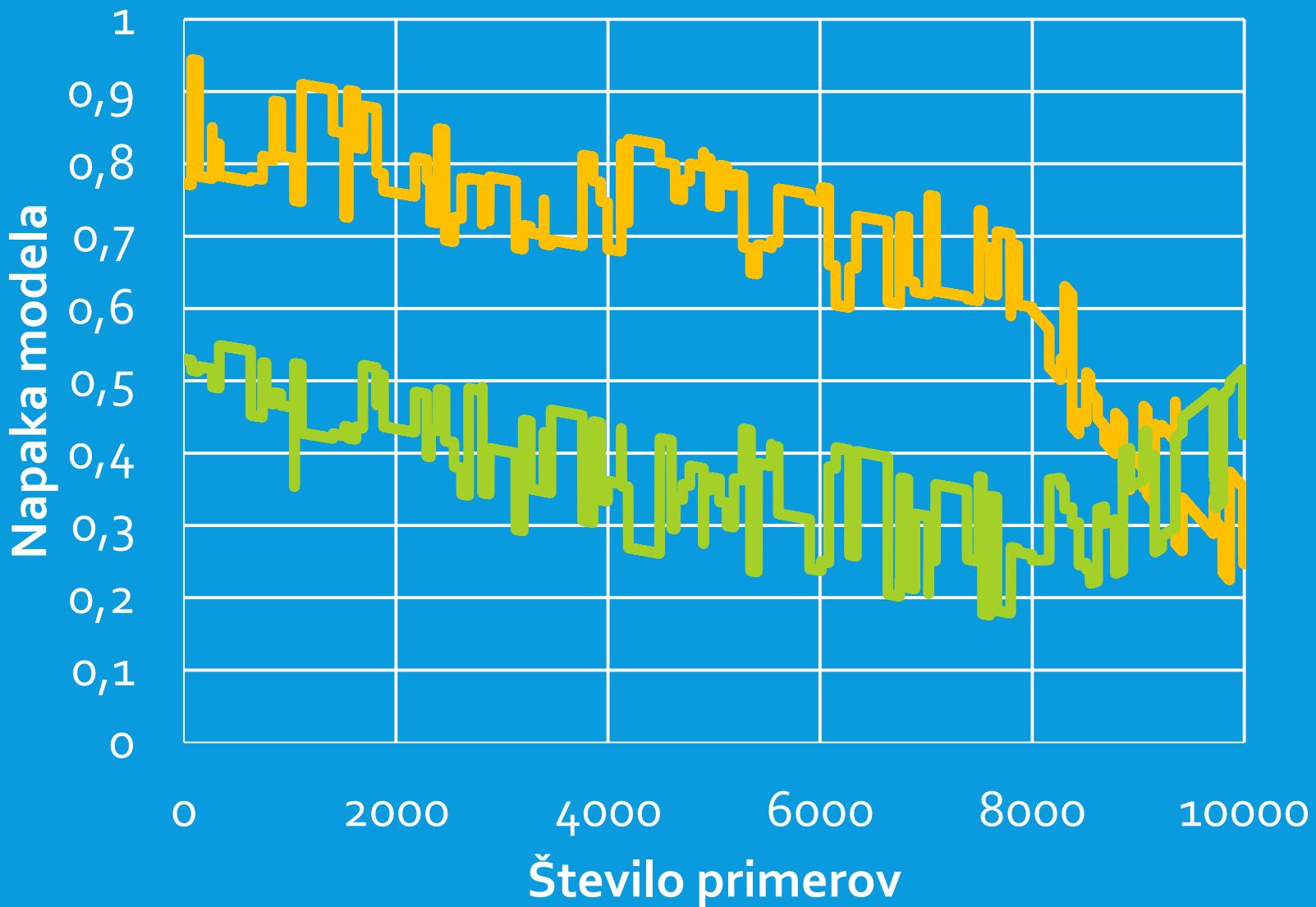
$$\overline{\text{err}} (\blacksquare) = 0.45$$

$$\overline{\text{err}} (\blacksquare) = 0.5$$

$$\overline{\text{err}} (\text{Yellow}) = 0.64$$

$$\overline{\text{err}} (\text{Green}) = 0.21$$

$$\overline{\text{err}} (\blacksquare) = 0.68$$

$$\overline{\text{err}} (\blacksquare) = 0.38$$

BLEDEČE NAPAKE

- Modelom se na podatkovnih tokovih metrike vrednotenja stalno spreminja
- Ko je model naučen le na nekaj primerih, je njegova napovedna vrednost slaba
- Ko se model nauči iz dovolj primerov, se njegova napovedna vrednost izboljša
- Če napako na celotnem podatkovnem toku utežimo na enak način, dobimo pesimistično oceno napovedne vrednosti modela

BLEDEČE NAPAKE (2)

- Na podatkovnih tokovih zato pogosto uporabljamo bledeče napake (an. *faded error*)
- Če lahko izbrano napako zapišemo v obliki funkcije izgube $L(y, \hat{y})$, jo preprosto pretvorimo v bledečo napako
- Če je običajna napaka definirana kot

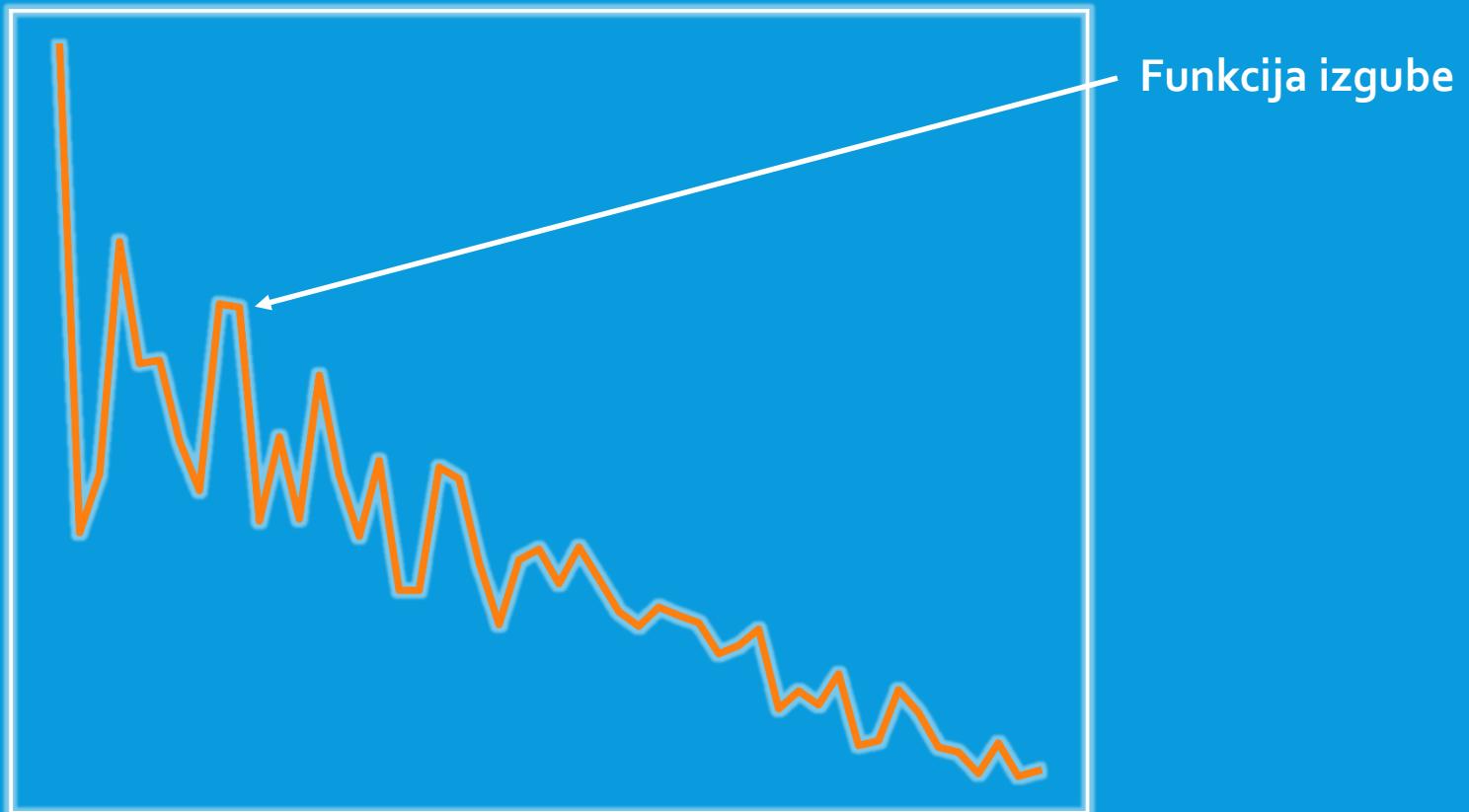
$$E = \frac{\sum_{i=1}^n L(y_i, \hat{y}_i)}{n} = \frac{\sum_{i=1}^n L(y_i, \hat{y}_i)}{\sum_{i=1}^n 1},$$

je ustrezna bledeča napaka definirana kot

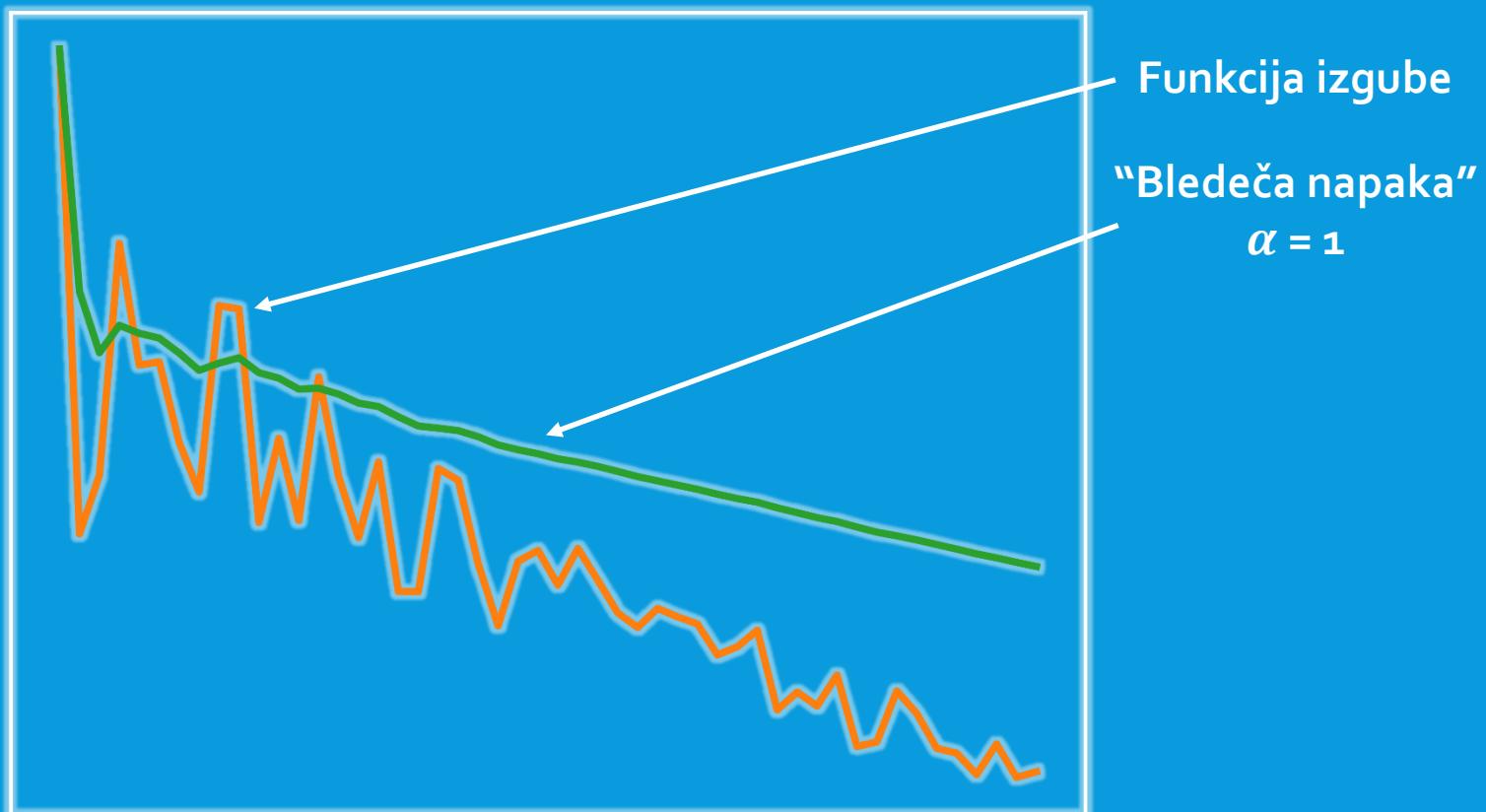
$$E_f = \frac{\sum_{i=1}^n \alpha^{n-i} L(y_i, \hat{y}_i)}{\sum_{i=1}^n \alpha^{n-i}}$$

- α imenujemo faktor bledenja.

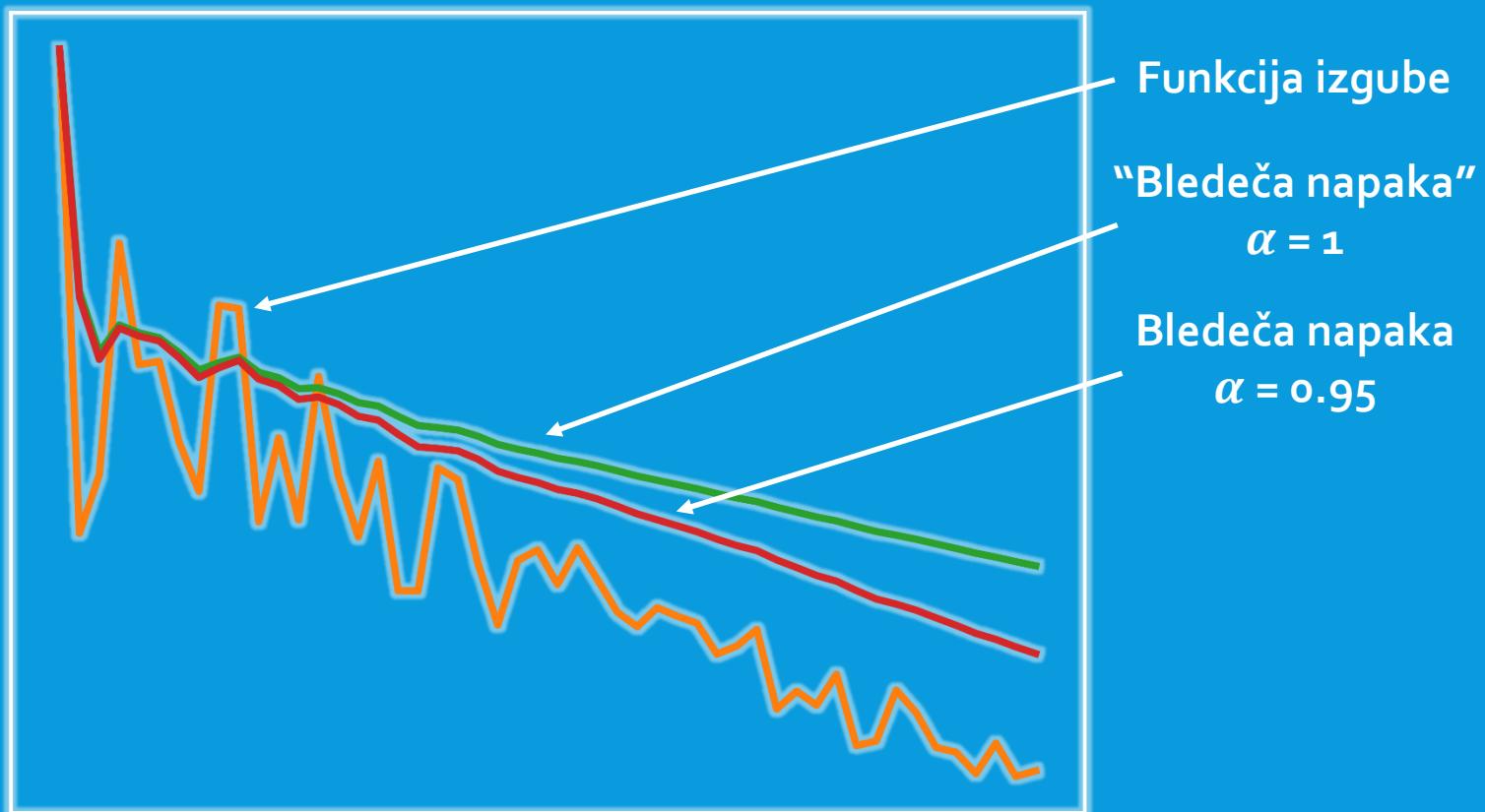
PRIMER BLEDEČE NAPAKE

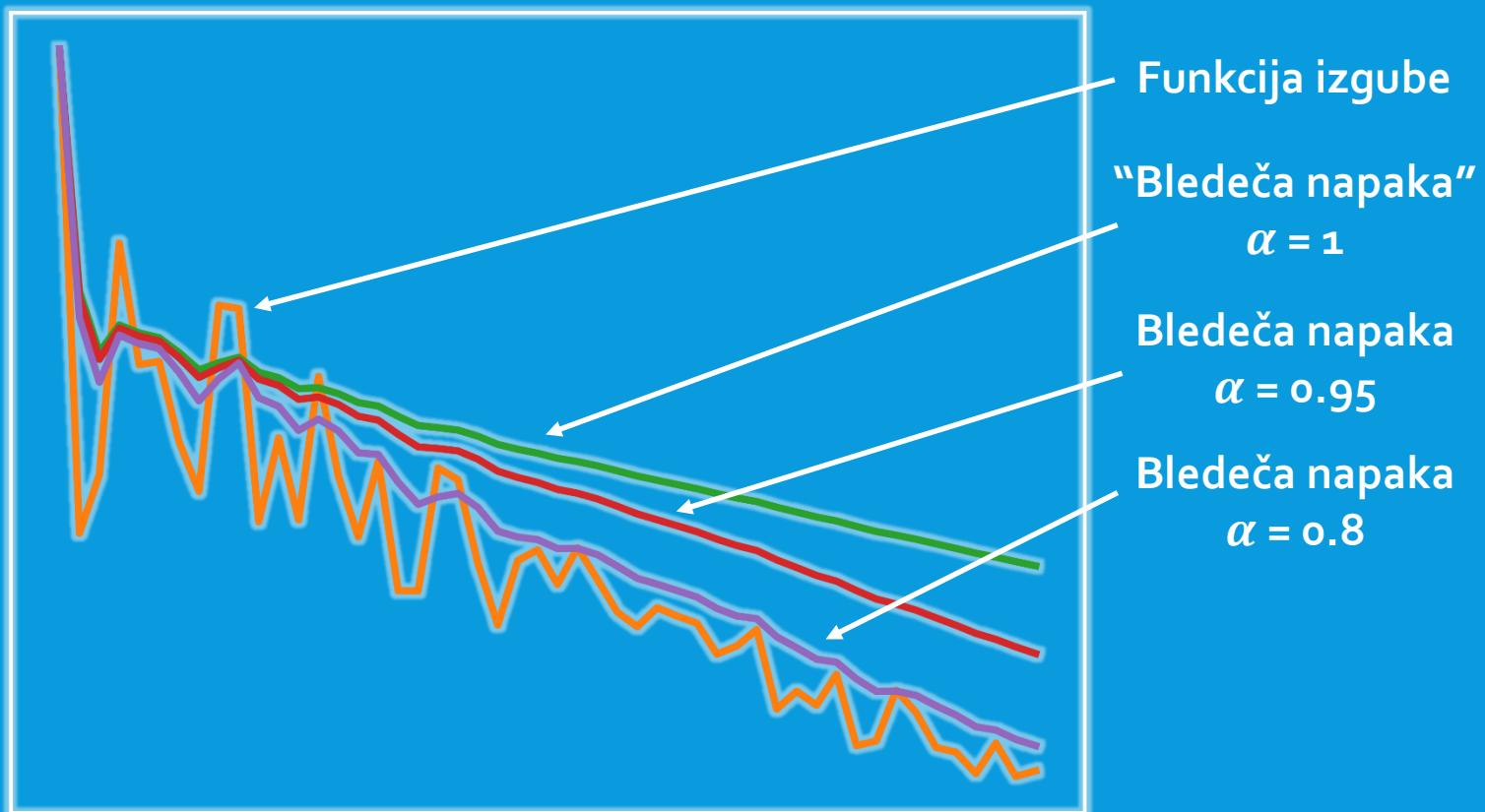
PRIMER BLEDEČE NAPAKE

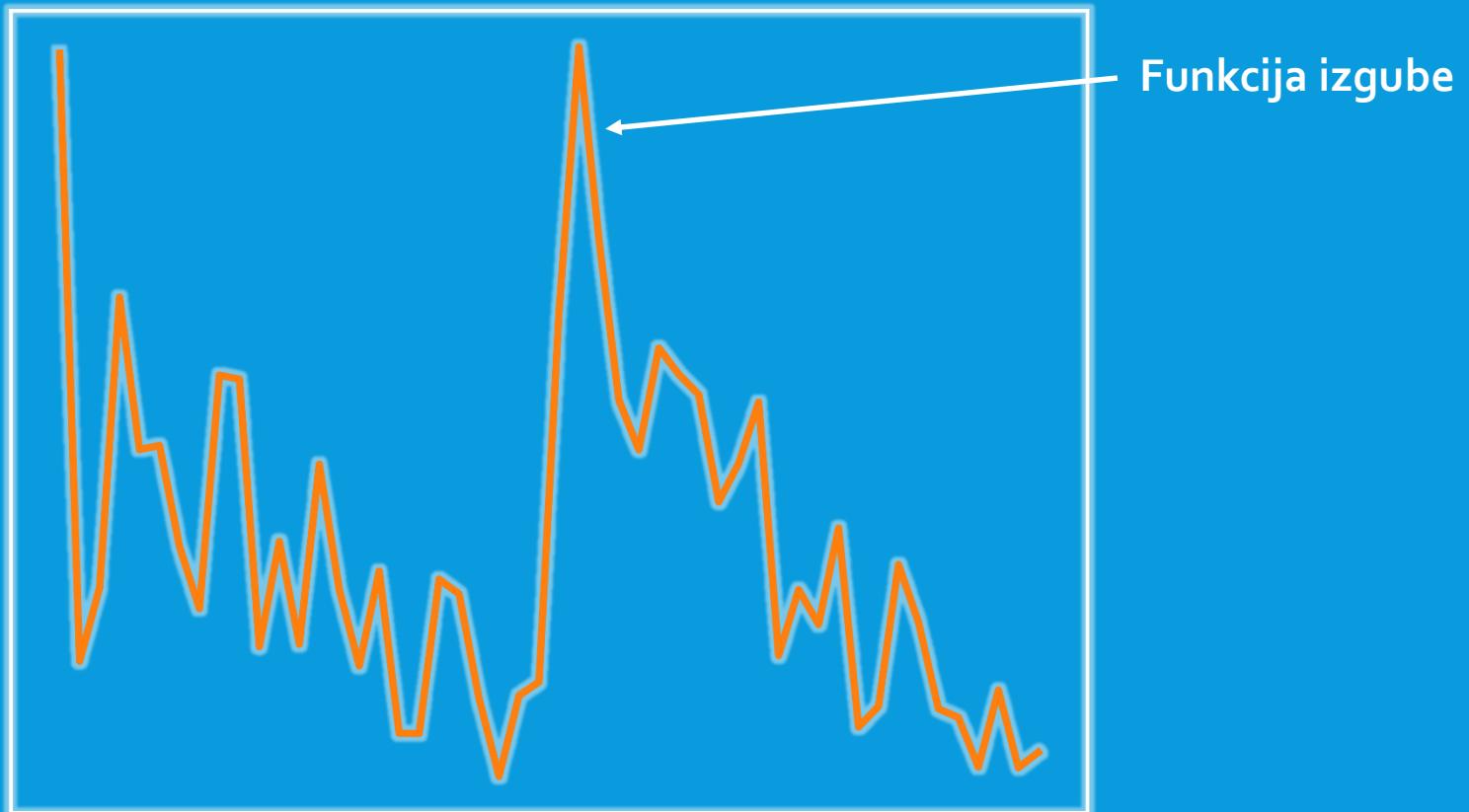
PRIMER BLEDEČE NAPAKE

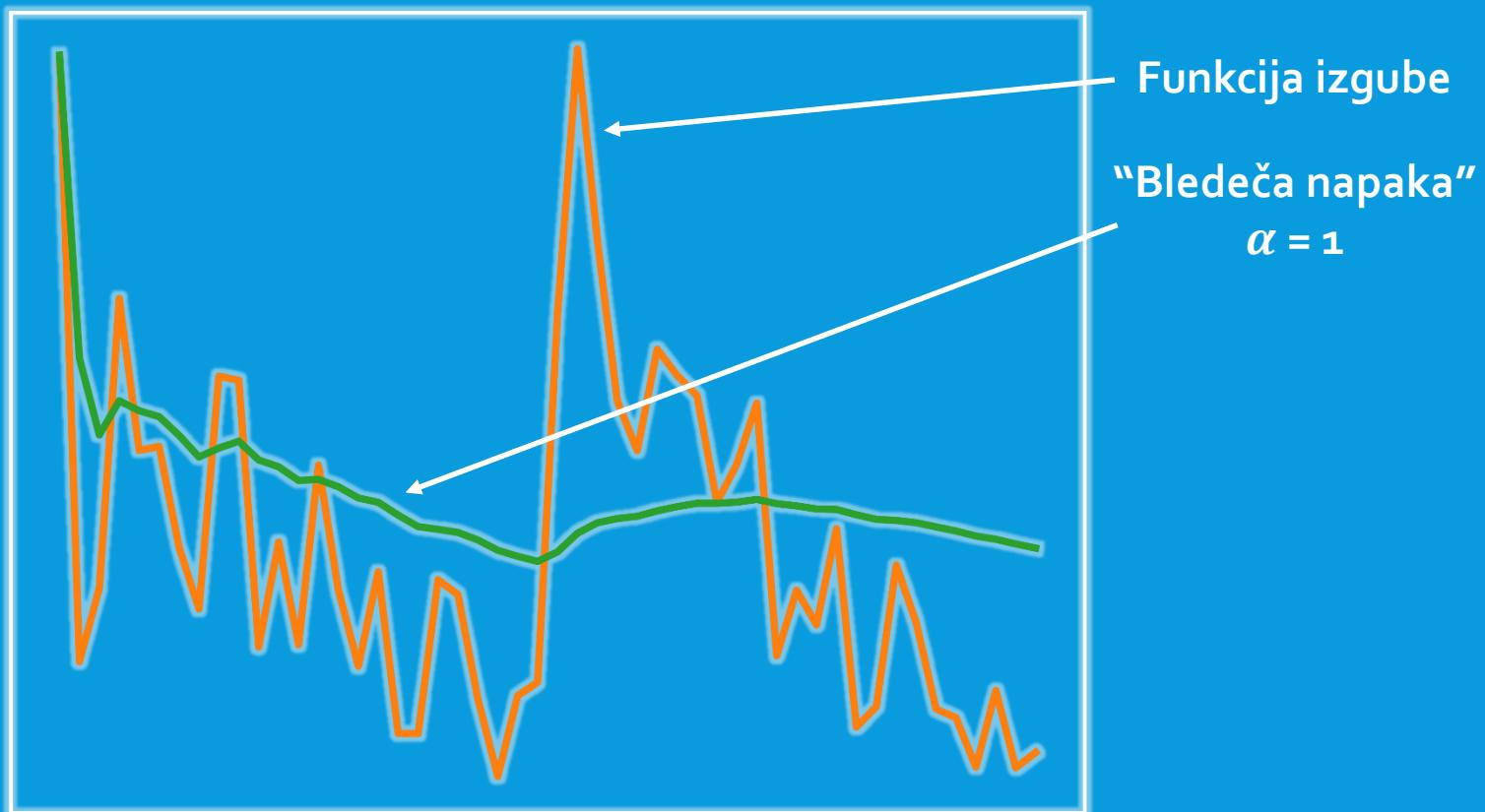
PRIMER BLEDEČE NAPAKE

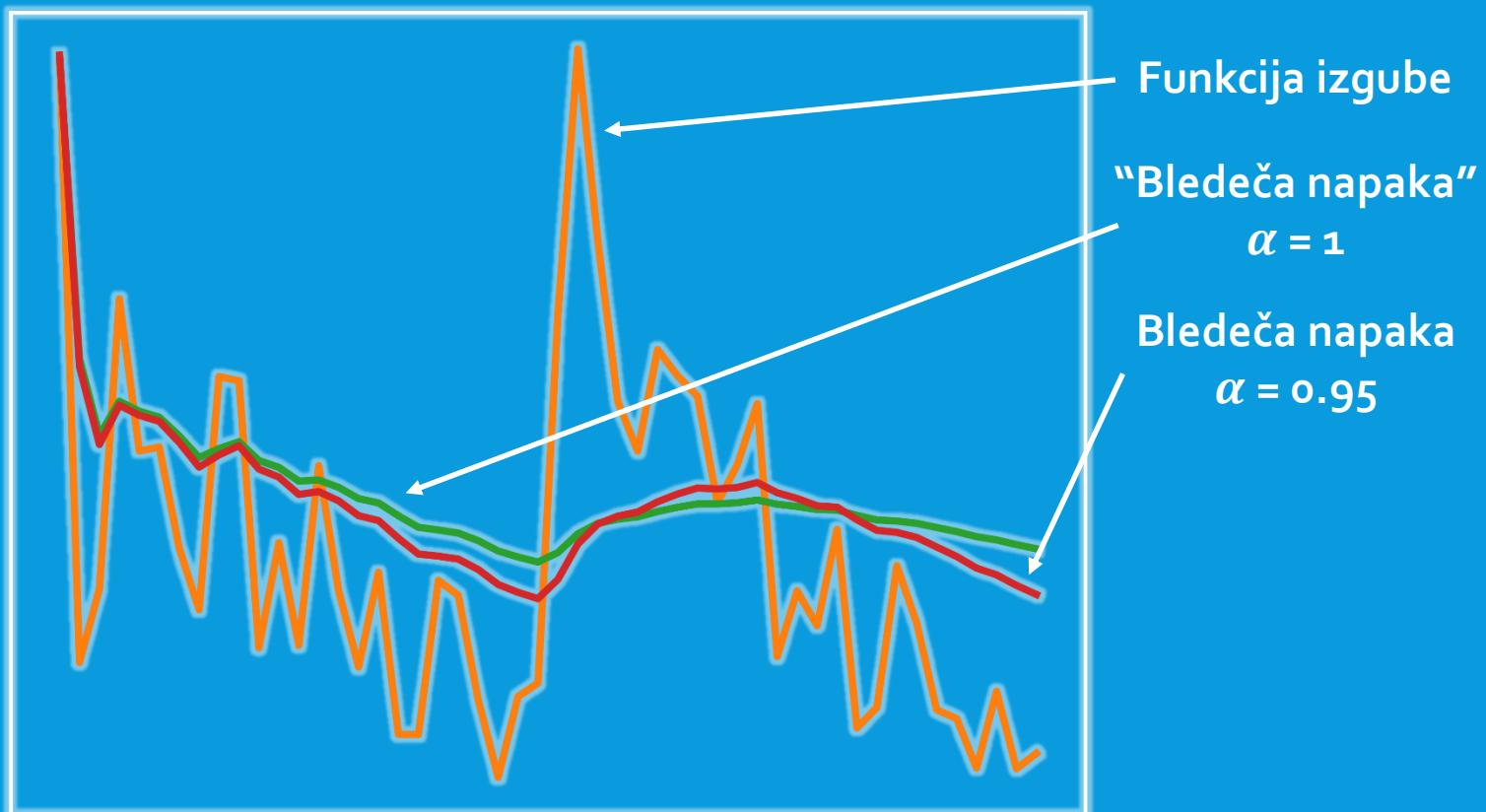
PRIMER BLEDEČE NAPAKE

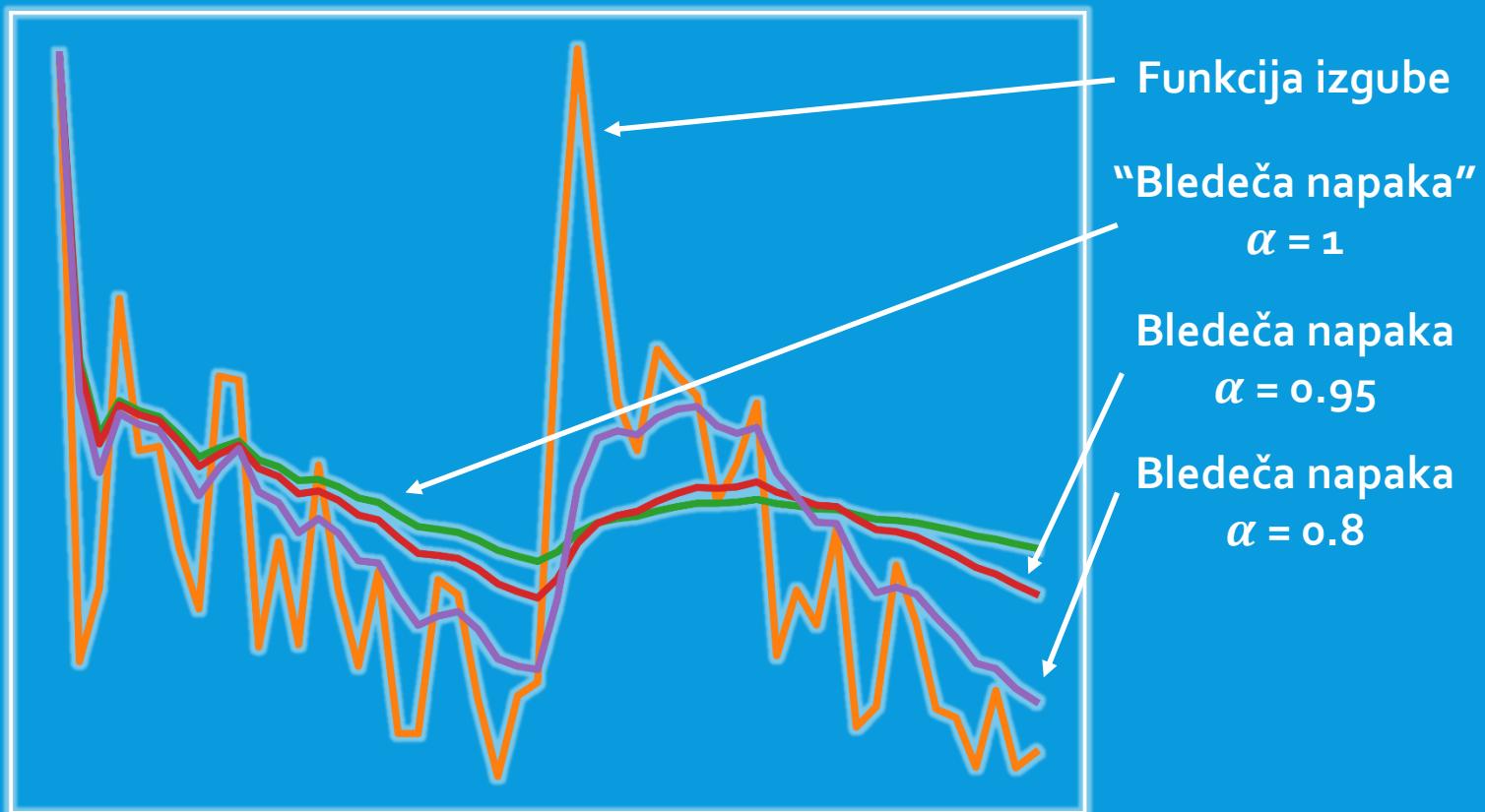
PRIMER BLEDEČE NAPAKE

PRIMER BLEDEČE NAPAKE

PRIMER BLEDEČE NAPAKE

PRISTOPI K VREDNOTENJU NA PODATKOVNIH TOKOVIH

- **Zadržano** (an. *holdout*) vrednotenje:
 - prihajajoče primere zbiramo v okno (an. *window*)
 - ko se okno napolni, na njem izračunamo metrike vrednotenja
 - model naučimo na zbranih primerih v oknu in okno spraznimo
- **Napovedno zaporedno** (an. *predictive sequential, prequential*) vrednotenje:
 - vsak primer takoj uporabimo za izračun napovedi (metrik vrednotenja)
 - primer takoj podamo modelu za učenje

ZADRŽANO VREDNOTENJE

- Imamo okno W , napovedi P , trenutni model h , posodobitveni operator u
- Incializacija: $W := []$
- Za vsak nov primer (x, y) :
 - Izračunamo napoved $h(x) = \hat{y}$ in jo dodamo v P
 - (x, y) dodamo v W
 - Če je W poln:
 - Za vsak $(x, y) \in W$: Posodobimo model $h := u(h, (x, y))$
 - $W := []$

NAPOVEDNO ZAPOREDNO VREDNOTENJE

- Imamo napovedi P , trenutni model h in posodobitveni operator u
- Za vsak nov primer (x, y) :
 - Izračunamo napoved $h(x) = \hat{y}$ in jo dodamo v P
 - Posodobimo model $h := u(h, (x, y))$

VRSTE SPREMENB

SPREMEMBE

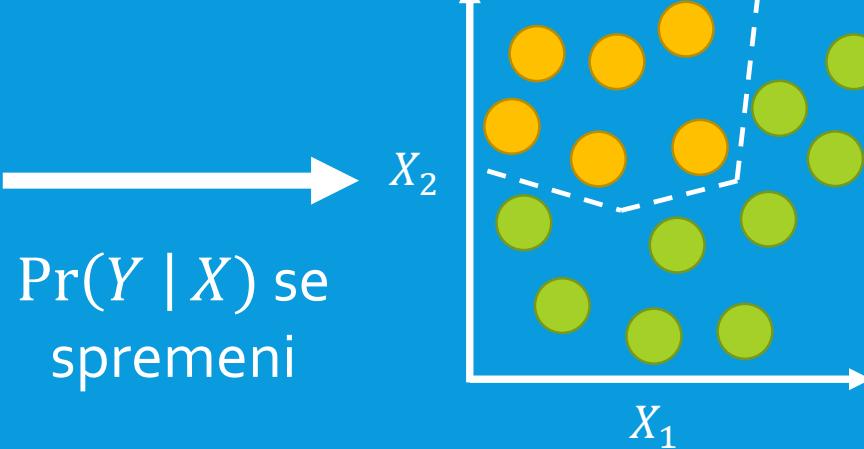
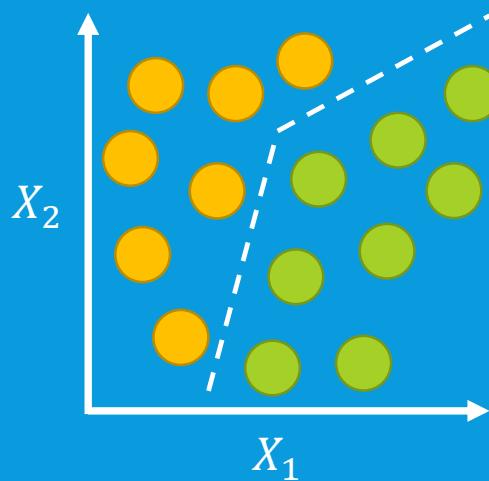
- Neformalno: odvisnost ciljnih spremenljivk od vhodnih se s časom spremeni
- Formalno:
$$\exists t_0, t_1: \Pr_{t_0}(X, Y) \neq \Pr_{t_1}(X, Y)$$
- Spremembe klasificiramo glede na 2 kriterija:
 - **Tip sprememb** (zaradi česa se je spremenila odvisnost)
 - **Časovni profil** sprememb

IZVOR SPREMEMB

- Spremembe v $\Pr(X, Y)$ lahko povzroči:
- $\Pr(Y)$ – spremeni se porazdelitev v ciljnem prostoru
- $\Pr(Y | X)$ – spremeni se odvisnost ciljnih vrednosti od vhodnih
- $\Pr(X)$ – spremeni se porazdelitev v vhodnem prostoru

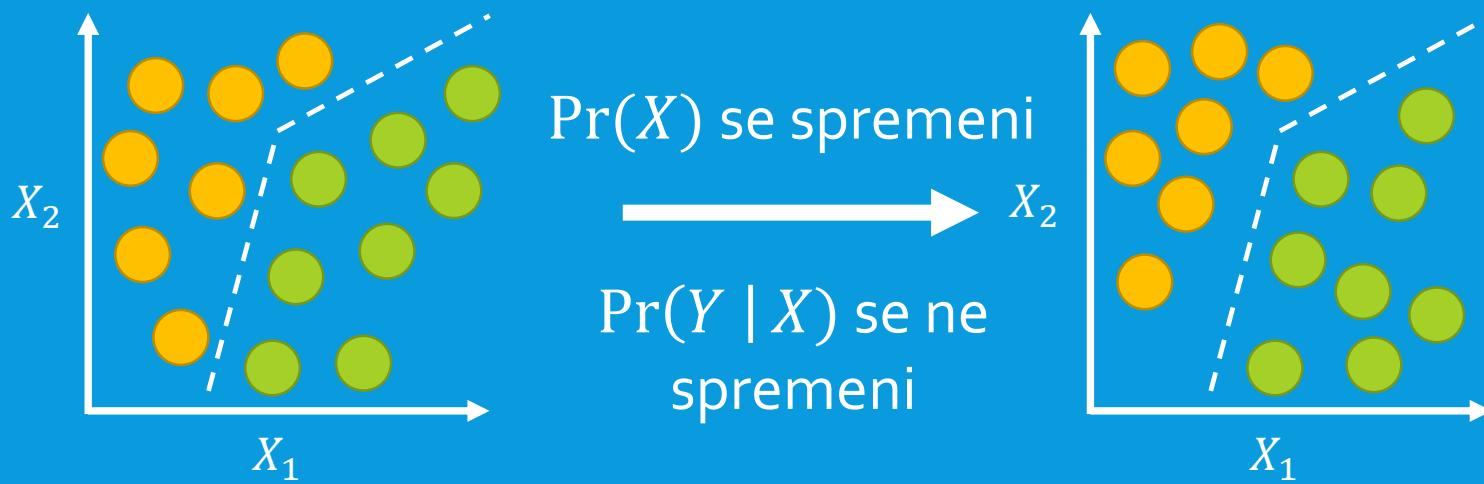
PRAVE SPREMEMBE

- **Prave spremembe** se nanašajo na spremembe v $\Pr(Y | X)$
- Spremenjena odvisnosti zahteva učenje novih modelov (premik odločitvene meje)

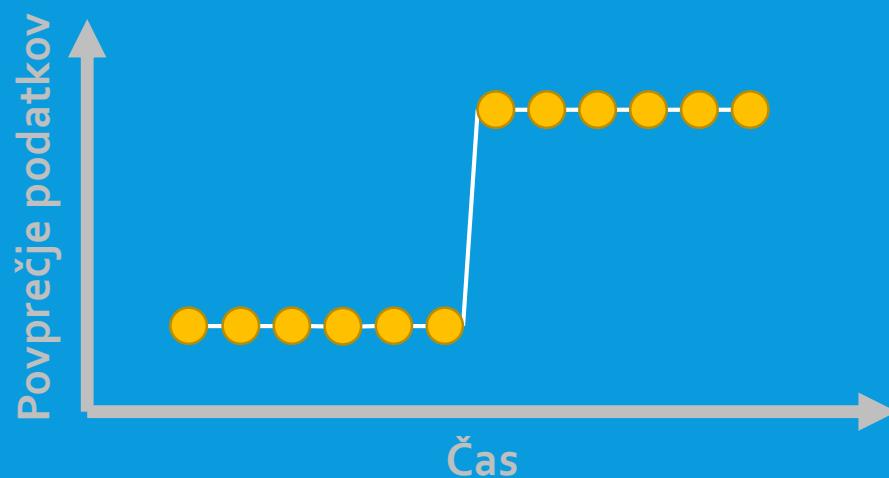

NAVIDEZNE SPREMEMBE

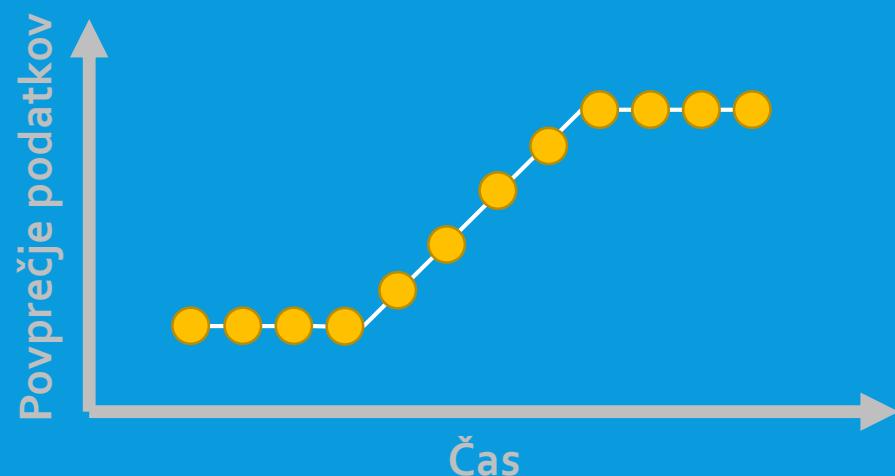
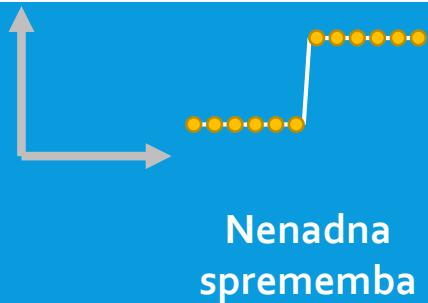
- **Navidezne spremembe** se nanašajo na spremembi v $\Pr(X)$ ali $\Pr(Y)$
- Naučeni modeli modelirajo odvisnost med X in Y , zato jih ni treba posodobiti

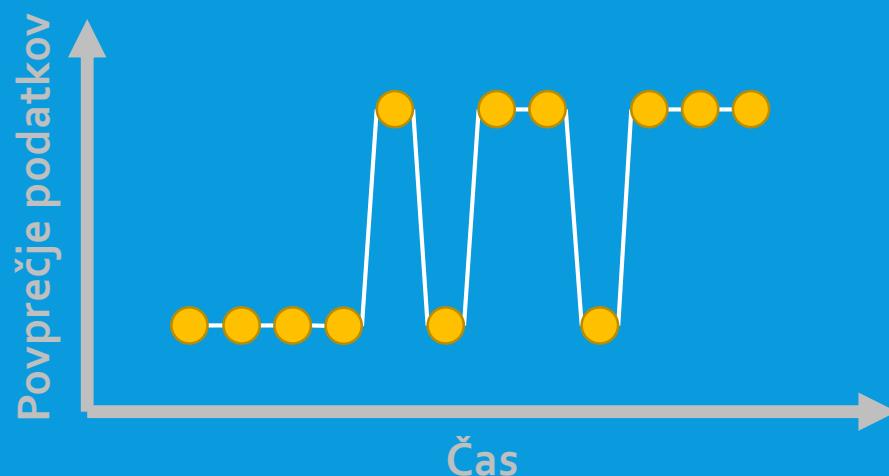
ČASOVNI PROFILI SPREMEMB

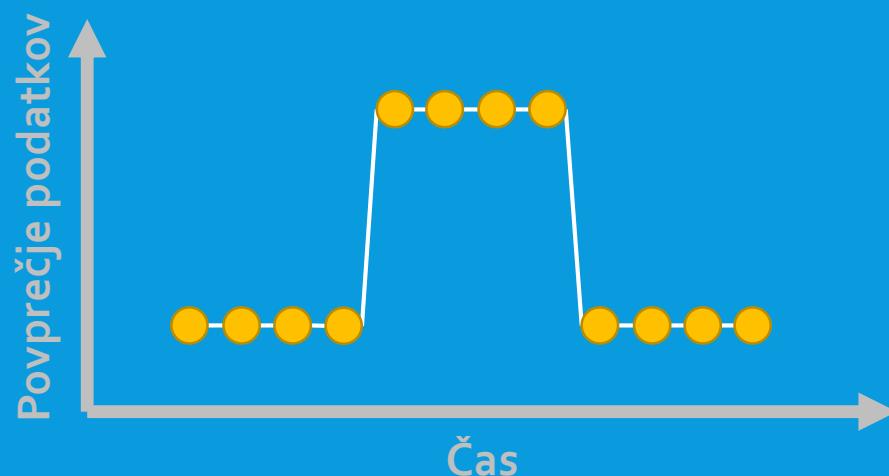
ČASOVNI PROFILI SPREMEMB

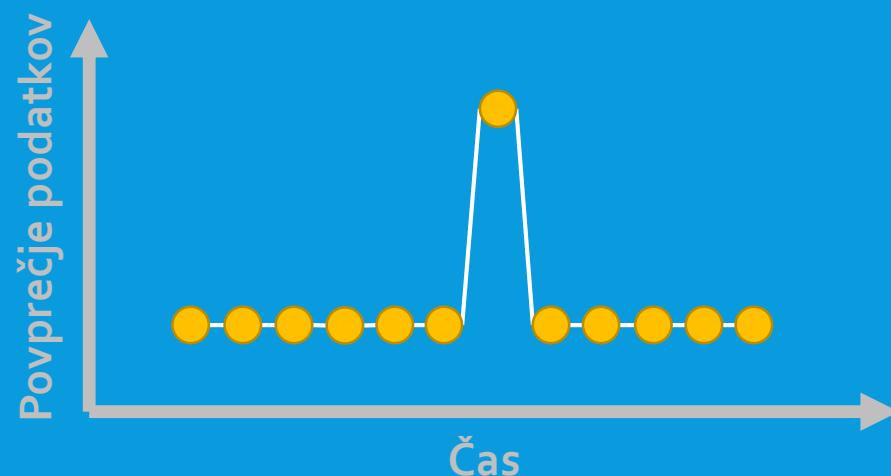
ČASOVNI PROFILI SPREMEMB

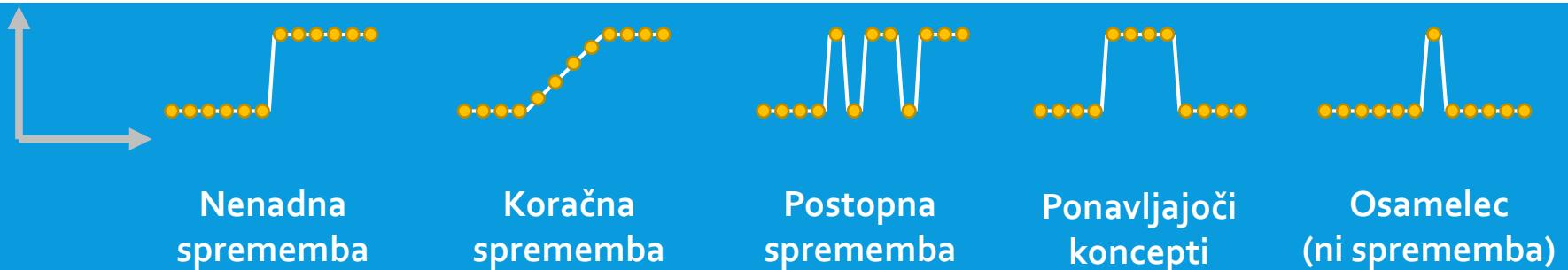
ČASOVNI PROFILI SPREMEMB

ČASOVNI PROFILI SPREMEMB

ČASOVNI PROFILI SPREMEMB

MEHANIZMI ZA ZAZNAVANJE SPREMEMB

- Opazovanje mere ustreznosti (napovedna vrednost, hevristika)
 - Page-Hinkleyev test
 - Preverjanje ali pogoji za izgradnjo drevesa še držijo (Hoeffdingova neenakost)
- Primerjava distribucij na dveh časovnih oknih (referenčno okno in okno nedavnih primerov)
 - ADWIN (naslednjič)

PAGE-HINKLEYEV TEST

- Opazujemo signal $x(t)$, najpogosteje napako
- Definiramo $m(t)$ in $M(t)$ kot:

$$m(t) = \sum_{i=1}^t (x(i) - \bar{x}(i) - \alpha)$$

$$M(t) = \min_{i=1,\dots,t} m(i)$$

- Kadar $m(t) - M(t)$ večja od predpisane λ , zaznamo spremembo

PAGE-HINKLEYEV TEST (2)

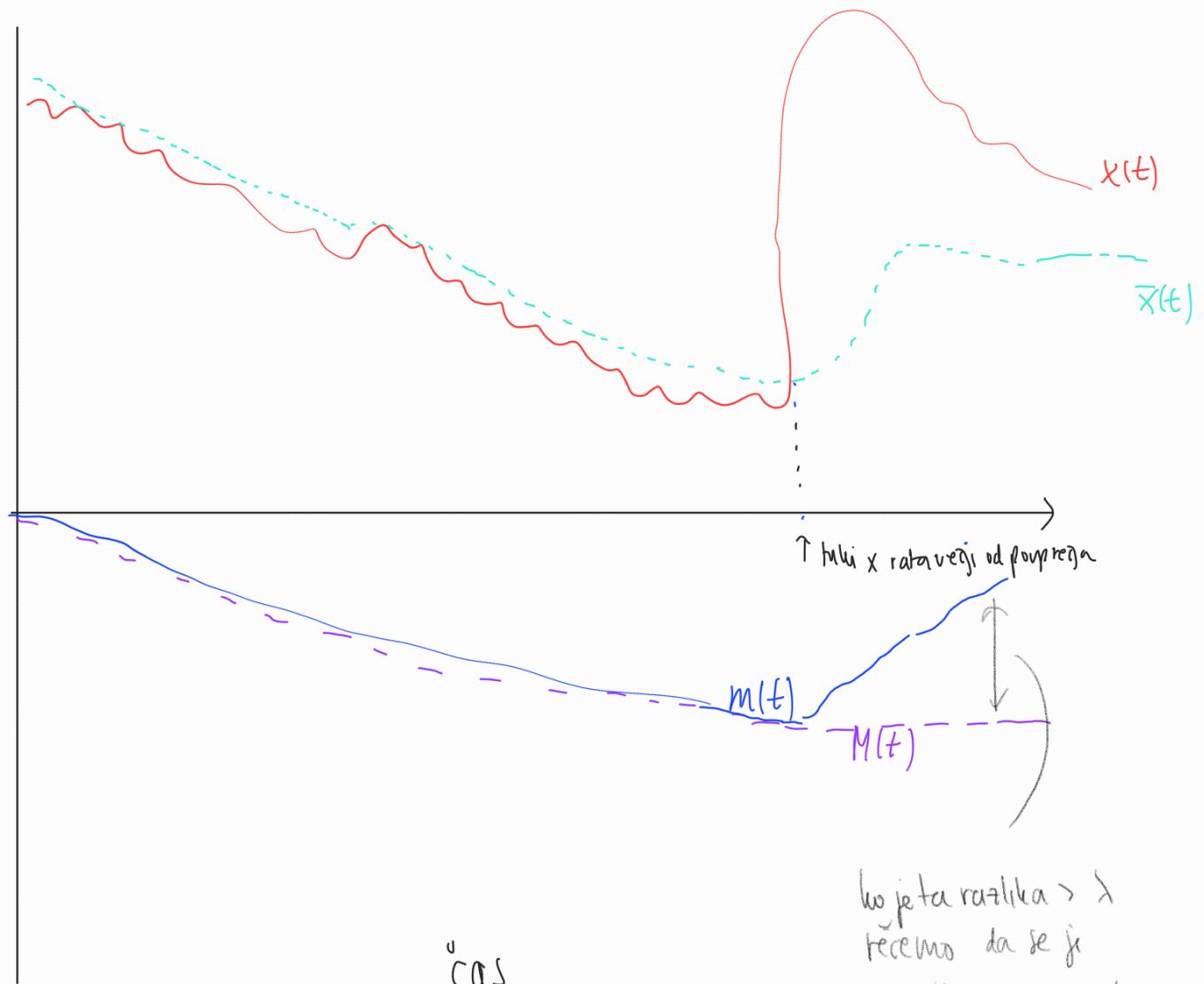
↑ tiskava ko smo začeli od povprečja NAVZGOR!

$$m(t) = \sum_{i=1}^t (x(i) - \bar{x}(t) - \alpha)$$

$$M(t) = \min_{i=1,\dots,t} m(i)$$

$$m(t) - M(t) > \lambda$$

Parameter α uravnava najmanjšo spremembo, ki jo želimo zaznati. Parameter λ uravnava, koliko lažnih preplahov dovolimo.

DREVE SA NA PODATKOVNIH TOKOVIH

DREVEŠA NA PODATKOVNIH TOKOVIH

- Pri običajnem strojnem učenju za učenje dreves najpogosteje uporabljam TDIDT (*an. top-down induction of decision trees*)
- TDIDT ne deluje na podatkovnih tokovih (nimamo dostopa do vseh podatkov hkrati za izračun hevristike)
- Za gradnjo dreves na podatkovnih tokovih uporabljam prilagojen pristop

UČENJE DREVES NA PODATKOVNIH TOKOVIH

- Pri običajnem učenju dreves delitve izbiramo s pomočjo vseh podatkov
- Na podatkovnih tokovih to ni možno
- **Ideja:** za izbor prave delitve potrebujemo le majhno podmnožico vseh primerov
 - Delitev v korenju bo določilo prvih nekaj primerov
 - Nadaljnje delitve v listih bodo podmnožice primerov, ki so v liste razvrščene

UČENJE DREVESA

- Začnemo s praznim listom (začetni model h_0)
- Ko dobimo nov primer, na dosedanjih primerih* ovrednotimo delitve
- Oglejmo si najbolje ovrednoteno delitev
 - Ta delitev je lahko najboljša po naključju (še posebej, če imamo malo primerov)
 - Kako vemo kdaj imamo dovolj primerov, da je najboljša delitev res najboljša?
 - Pomagamo si s Hoeffdingovo neenakostjo

HOEFFDINGOVA NEENAKOST

- **Izrek:** Naj bodo X_1, \dots, X_n neodvisne omejene naključne spremenljivke, tj.,

$$\Pr(X_i \in [a_i, b_i]) = 1, \quad i = 1, \dots, n.$$

Naj bo $\bar{X} = \frac{1}{n}(X_1 + \dots + X_n)$. Tedaj velja

$$\Pr(\bar{X} - \mathbb{E}[\bar{X}] \geq \varepsilon) \leq \exp\left(-\frac{2n^2\varepsilon^2}{\sum_{i=1}^n (b_i - a_i)^2}\right).$$

HOEFFDINGOVA NEENAKOST (2)

Posledica: Predpostavimo kot prej. Tedaj velja

$$\Pr(|\bar{X} - \mathbb{E}[\bar{X}]| \geq \varepsilon) \leq 2 \exp\left(-\frac{2n^2\varepsilon^2}{\sum_{i=1}^n (b_i - a_i)^2}\right) =: \delta.$$

ε izrazimo z δ :

$$\varepsilon \leq \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (b_i - a_i)^2}{2n^2} \ln\left(\frac{2}{\delta}\right)}.$$

HOEFFDINGOVA NEENAKOST(3)

Če smo izmerili vrednosti spremenljivk X_1, \dots, X_n , lahko izračunamo njihovo povprečno vrednost \bar{X} , ki jo označimo z X_{vzorec} .

Ker so X_i naključne spremenljivke, X_{vzorec} verjetno odstopa od $\mathbb{E}[\bar{X}] = \mathbb{E}[X_{vzorec}]$, ki jo označimo z X_{prava} .

Hoeffdingova neenakost nam pove, da X_{prava} leži v ε -okolini X_{vzorec} z verjetnostjo $1 - \delta$.

UPORABA HOEFFDINGOVE NEENAKOSTI

- Imamo hevristiko H , ki jo želimo maksimirati
 - Kot primer bomo uporabili redukcijo variance
- Za vsak atribut poiščemo najboljšo delitev
 - Če je atribut nominalen, je to praviloma delitev po vseh vrednostih
 - Če je atribut numeričen, preverimo vse smiselne točke delitve
- Ali lahko izberemo atribut z maksimalno vrednostjo hevristike?
- NE.
- Izmerjeno se je lahko zgodilo po naključju. Za utemeljitev uporabimo Hoeffdingovo neenakost.

REDUKCIJA VARIANCE

- Redukcija variance – za regresijo:

$$VarRed = Var(S) - \frac{|S_L|}{|S|} Var(S_L) - \frac{|S_D|}{|S|} Var(S_D)$$

S – množica primerov zbranih v listu

S_L in S_D – množici primerov po delitvi

- Pri klasifikaciji lahko uporabimo informacijski prispevek ali Gini indeks

UPORABA HOEFFDINGOVE NEENAKOSTI

- Poznamo redukcije varianc za vse atribute
- $VarRed_1$ pripada najboljši delitvi
- $VarRed_2$ pripada drugi najboljši delitvi
- Opazujemo

$$r(n) = \frac{VarRed_1(n)}{VarRed_2(n)}$$

kot slučajno spremenljivko

UPORABA HOEFFDINGOVE NEENAKOSTI (2)

- Ker je $r(n)$ razmerje med redukcijo variance najboljše ter druge najboljše delitve, gotovo velja $r(n) \in [0,1]$, tj., $a_i = 0, b_i = 1, \forall i$.
- Tedaj

$$\bar{r} = \frac{r(1) + \cdots + r(n)}{n}$$

ustreza pogojem Hoeffdingove neenakosti*.

UPORABA HOEFFDINGOVE NEENAKOSTI (3)

- \bar{r}_{prava} z verjetnostjo $1 - \delta$ leži v ε -okolici \bar{r}_{vzorec} , kjer je

$$\varepsilon = \sqrt{\frac{\ln(1/\delta)}{2n}}$$

oziroma:

$$\bar{r}_{prava} \in [\bar{r}_{vzorec} - \varepsilon, \bar{r}_{vzorec} + \varepsilon] = [r^-, r^+].$$

- Če $r^+ < 1$, je z verjetnostjo $1 - \delta$ tudi $\bar{r}_{prava} < 1$
- Najboljša delitev je "res" boljša od ostalih delitev

DELITEV LISTA

- Preverjanje delitev je potratno
- Za poljuben primer je verjetnost, da bomo list razdelili ravno za njim, majhna
- Delitve ovrednotimo le, ko se nabere dovolj primerov
 - Ovrednotimo po 200, 400, 600, ... nabranih primerih
 - Interval preverjanja delitev je parameter učenja dreves na podatkovnih tokovih

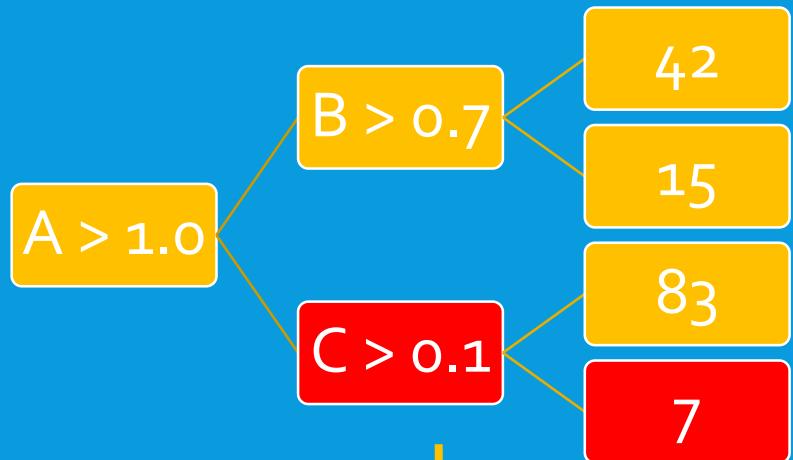
FIMT-DD

- Hitra indukcija modelnih dreves (an. *Fast Induction of Model Trees with Drift Detection*) [Ikonomska, Džeroski 2010]
- **Zaznavanje sprememb:** Page-Hinkleyev test
- **Delitev listov:** redukcija variance in Hoeffdingova neenakost
- V vsakem listu hrani linearen model (perceptron)
 - za napovedovanje ciljne spremenljivke uporablja vrednosti vhodnih atributov

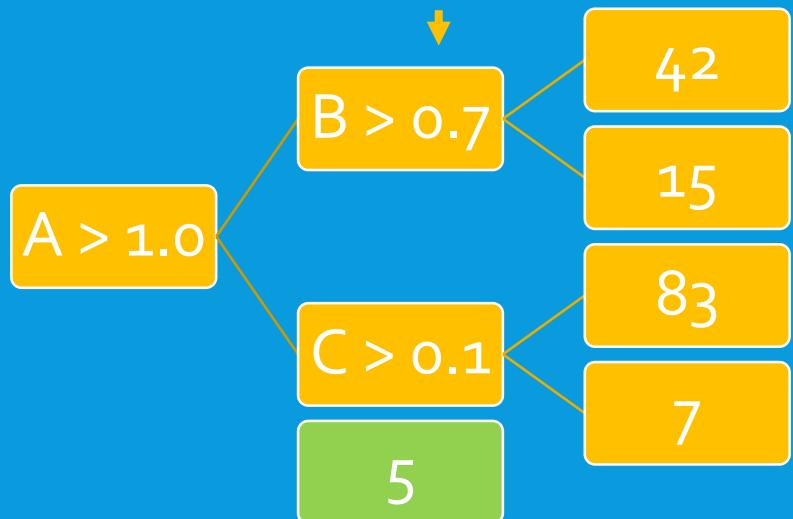
FIMT-DD – ZAZNAVANJE IN PRILAGAJANJE SPREMEMBAM

- V vsakem vozlišču drevesa opazujemo Page-Hinkleyev test
- Ko vozlišče sporoči spremembo, poiščemo najvišjega prednika, ki jo je še zaznal
- V najdenem vozlišču začnemo izgradnjo novega poddrevesa
- Ko je novo drevo natančnejše, staro zavržemo

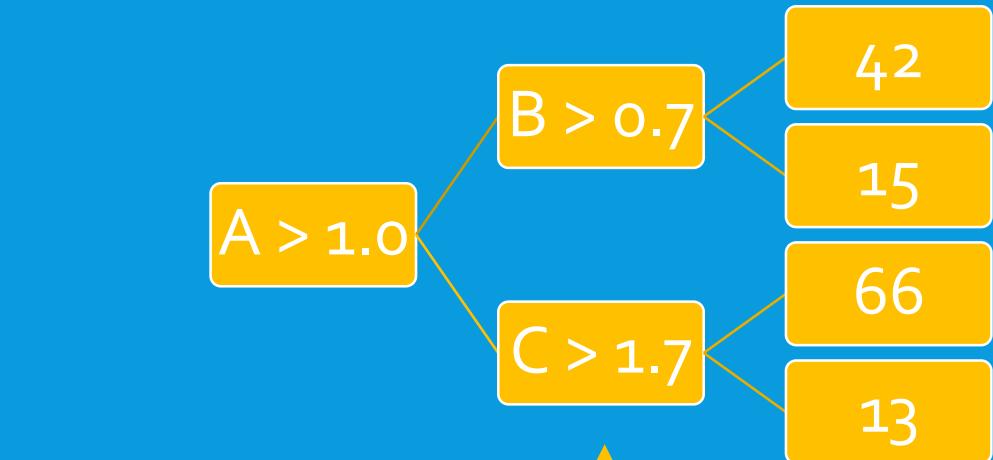
1. V drevesu je zaznana sprememba

2. Sproži se gradnja novega poddrevesa

4. Novo poddrevo nadomesti starega

3. Novo poddrevo raste

FIMT-DD – h_0 IN u

- Začetni model h_0 : prazen list
- Posodobitveni operator u :
 - Primer razvrsti v list (tudi v pomožna poddrevesa)
 - **Posodobitev statistik:**
 - V listu posodobi statistike za vrednotenje delitev
 - **Zaznavanje sprememb:**
 - Na podlagi napovedi posodobi Page-Hinkleyev test v listu in njegovih prednikih
 - **Prilagajanje spremembam:**
 - Če je sprožena sprememba, v ustremnem vozlišču ustvari pomožno poddrevo
 - Če je pomožno poddrevo že obstaja in je boljše, zamenja izvirno poddrevo
 - **Delitev:**
 - Če je zbranih dovolj primerov, ovrednoti delitve in poizkusi razdeliti list

FIMT-DD – PARAMETRI

- Parametri Page-Hinkleyevega testa
 - α – uravnava minimalno spremembo
 - λ – uravnava dovoljeno pojavnost lažnih signalov
- Parametri Hoeffdingove neenakosti
 - δ – določa verjetnost za (ε, δ) -aproksimacijo
- Interval preverjanja delitev n
 - n – posredno določi ε za (ε, δ) -aproksimacijo (Hoeffdingova neenakost)
- Številni drugi parametri